

A person is sitting on a windowsill, looking out a window at night. The scene is dimly lit with a strong blue light coming from the window, creating a silhouette of the person. The window has a grid pattern. There are small white dots on the window frame.

PR
OST
OR

Simonetta Agnello Hornby

Takový hodný kluk

Přeložila Kateřina Vinšová

•

•

•

•

•

•

•

P R
O S T
O R

Simonetta Agnello Hornby

**P R
O S T
O R**

Simonetta
Agnello Hornby
Takový hodný kluk

Přeložila Kateřina Vinšová

Praha, 2025

**P R
O S T
O R**

Knihu finančně podpořilo
Ministerstvo kultury České republiky

MINISTERSTVO
KULTURY

Tento román je dílem fantazie. Místa, události, k nimž skutečně došlo, a postavy, které reálně existují nebo existovaly, jsou podány z pohledu autorky. Ve všem ostatním je jakákoli podobnost s osobami či skutečnostmi čistě náhodná.

Simonetta Agnello Hornby **Takový hodný kluk**

Z italského originálu *Era un bravo ragazzo*, vydaného nakladatelstvím Mondadori v Miláně roku 2023, přeložila Kateřina Vinšová.

Vydal PROSTOR, nakladatelství, s. r. o.,
Nad Spádem 649/10, 147 00 Praha 4,
v roce 2025 jako svou 724. publikaci
a 34. svazek edice Současná světová próza.

Redakce textu Sára Rodová.

Jazyková korektura Jarmila Slavíková.

Odpovědná redaktorka Lenka Vosičková.

Grafická úprava Toman Design.

Návrh titulní strany obálky

a sazba Adam Lederer (*ProAL*).

Na obálce použita fotografie

z archivu fotobanky Unsplash.

V českém jazyce vydání první.

Era un bravo ragazzo by Simonetta Agnello Hornby

© 2023 Mondadori Libri S.p.A., Milano

Translation © Kateřina Vinšová 2025

Czech edition © PROSTOR 2025

ISBN 978-80-7260-630-6

**P R
O S T
O R**

eprostor.com

prostor@eprostor.com

fb.com/nakladatelstvi.prostor

Svět je veliký a krásný, ale dějí se mu
mnohá příkoří. Všichni trpí, každý pro sebe,
ale netrpí za svět, jemuž se dějí příkoří,
a tak se světu ubližuje dál.

Elio Vittorini, *Sicilské táčky*

Nejsem blázen [...]. Nelíbí se mi platit.
Podlehnout by znamenalo zříct se
své podnikatelské důstojnosti.

Libero Grassi, průmyslník, v televizní
talk show „Samarcanda“, 11. dubna 1991

Kam nás vítr zavane

Letěli svahem dolů k první rovince, běhali jako toulaví psi od jedné terasy k druhé, klestili si cestu mezi křovisky a roštím, klopýtali o kameny, padali na zem, celí rozdrásaní od trní a vysokých ostrých travin, které přežily srpnové vedro. S pokřikem, jako kdyby šli na zteč imaginárního zákopu, ale byl to jen sypký písečný zákop jejich dětských let. Na rovině váhavě prodloužili krok a udýchaní se svalili na čerstvě rozorané hroudy.

Pole před nimi se lehce svažovalo kolem hájku rohovníků. Ostré světlo se prodíralo mezi větvemi a jiskřilo na jejich zmalátnělých tělech. Sergio držel pevně na prsou kožený míč, který dostal k Vánocům od otce, věrného obdivovatele Velšana Johna Charlese, obrovitého útočníka Juventusu, prvního britského fotbalisty „importovaného“ do Itálie. Astronomických sto deset milionů lir investovaných do jeho přestupu se vyplátilo, za pět let pobytu v Itálii vsítil John Charles v černo-bíle pružovaném dresu přes stovku gólů.

Kluci se řehtali, snažili se popadnout dech a znovu se rozesmáli.

Najednou Luigi vstal a vrhl se na Giovanniho, začal se s ním prát, ne nějak agresivně, ale dost divoce na to, aby kamarád zareagoval. Váleli se po zemi

až k Sergiovi, který na ně hleděl bez zájmu, věděl, že rvačka skončí stejně, jako začala, jako kdyby se nic nestalo.

A tak to také bylo. Ti dva toho nechali, ale jen proto, aby se vrhli na Sergia, sebrali mu míč a hlavičkou ho poslali do daleka. Za pár okamžiků se už za ním hnali k pomyslné bráně, Giovanni a Luigi jako obránci, Sergio jako útočník, a následovala celá série fint, falšů, záludně dlouhých odkopů k rohovníkům, dobíhání a vybíhání. Hroudy rozorané hlíny jim nedovolovaly rychle vystartovat, zpomalovaly jim akce a kouskova-ly je. Taková přerývaná hra v botách plných kamínků a hlíny byla vysilující, a tak začali soutěžit ve stále troufalejších hlavičkách, nožičkách a nakonec v nekonečné sérii pokutových kopů do brány mezi dvěma rohovníky, v níž se vystřídali všichni tři.

„Na tohle já nemám,“ stěžoval si pokaždé Sergio, naučený hrát na opačné straně, na bránu kopat, ne ji bránit.

Byli zpocení, že z nich jen lilo. Slunce se pomalu klonilo k západu a proměňovalo nebe nad rohovníky v proud oranžové a kobaltově modré lávy.

Ti tři vypadali jako vojáci po bitvě. Zašli do vlhkého stínu rohovníků, Sergio s míčem pod paží, Luigi se svěšenou hlavou a Giovanni s věncem černých kučer kolem hlavy. Giovanni ukázal na nejvyšší strom a jeden po druhém na něj vylezli, každý na jinou větev, ale dost blízko na to, aby si mohli tiše povídat, jako kdyby si svěřovali tajemství a nechtěli, aby je zaslechla selka

procházející jen o kousek dál, která nesla přes paži zavěšený proutěný košík a dávala pozor, aby s ním moc nemávala, a s hlavou skloněnou hledala mezi ostružiním rostoucím na okraji polní cesty a na zídkách oddělujících polnosti šneky, přichycené na nejtlustších ostnech, s nimiž dokonale splývali.

V jedenácti letech má člověk v hlavě samé velké myšlenky a ještě větší otázky, tak objemné, že se mu tam málem nevejdou.

„Co nás asi tak čeká?“ pronesl Giovanni a neznělo to jako otázka, spíš jako nadpis pro nějaký plán.

„Záleží jen na nás,“ odpověděl Sergio, jako kdyby nebylo důležité, „co“ je čeká, ale rozhodující byla vůle jednat. Říkalo se mu Boloňan, protože jeho otec pocházel ze severu, z Casalecchia, kousek od Boloně. Vojnu si odkroutil v Palermu, do Pertusa Piccione přijel s kamarádem z kasáren, který byl odtud, a po uši se – opětovaně – zamiloval do jeho sestry. Jakmile se stal karabiniérem, dal se přeložit na Sicílii, oženil se s krásnou Pertusankou a teď byl velitelem místní stanice. Sergio, čahoun s rovnými zrzavými vlasy, se od otce naučil, že pevný postoj je neklamným znakem autority, a proto rád vydával podobná prohlášení. „Jedině na nás,“ zopakoval naprosto vážně.

„Houby na nás!“ odsekl mu Luigi pohupující se na větvi, jehož tím rozhodně neoslnil.

„To se navždycky zahrabeme v Pertusu Piccione?“ zeptal se Giovanni a kamarádi mu z kulaté tváře vyčetli touhu po dalekých bájných končinách.

Sergio zvedl míč, držel ho na dlani, jako kdyby to byla křišťálová koule, a četl z ní osud: „Vidím... vidím...”

„A co teda vidíš?“ posmíval se mu Luigi, ten záblesk magie v něm ale přece jenom vzbudil zvědavost.

„Vidím Ameriku, Ameriku jak z učebnice zeměpisu, s mrakodrapy a oceánem, ale i s prériemi a bizony...”

„To znáš z loňska z bijáku, jak jsi byl v Sciacce na *Sedmi statečných*...” řekl Giovanni.

„A rostou v Americe rohovníky?“ zeptal se Luigi roztržitě.

„My víme o světě kulový,“ řekl Giovanni s náležitě trpitelným výrazem.

„No a?“ ozval se Sergio. „Táta teda přišel do Pertusa Piccione z daleka...”

„Přijet sem z Boloně trvá vlakem jen den a noc, to nic není! My dokážeme víc.“ Luigi hledal inspiraci mezi listím rohovníku. „Motor! Jakmile budeme motorizovaný, budou silnice naše. Bude to chtít pořádně silný stroj, abys přidal plyn a měl jsi pocit, že letíš.“ Obrátil se k Sergiovi, který pořád držel křišťálovou kouli na dlani. „Vidíš tam, jak budou všichni za námi polykat prach? Vidíš nás, jak přijíždíme pod triumfální oblouky v Římě? A třeba tam narazíme na ženskou, na nějakou z těch, co...” Luigi se zarazil, nevěděl, jak dál.

„Ty víš o ženských kulový!“ odbyl ho o půl roku starší Sergio. „Viděl jsi je leda v bijáku, jako já ty prerie...”

„Merilyn Monró,“ povzdechl si Giovanni s pohledem upřeným na Sergiův míč. Vzpomínka na Marilyniny bujné tvary obepnuté bílými šaty ho úplně vykojila.

„No jo, Marilyn! Z ní je teď svatá. Jenže ty ani nevíš, jak taková ženská vypadá!“ vyjekl Luigi, ale hlas mu zazněl tak pisklavě, až se za to zastyděl.

Giovanni se před ním nehodlal obhajovat. Byli tak trochu příbuzní přes prapředky, ale nikdo už přesně nevěděl, jak moc vzdálení. Fakt je, že jeden o druhém často mluvil jako o „bratranci“ a bratranci byli i pro Boloňana, který samozřejmě hned musel předvést, co všechno neví: „Ženský mají dole černý chlupy!“

„Jsi blbej? Jaký máš chlupy ty, zrzavý, nebo černý? Ženský mají chlupy černý jediné v případě, že mají černý vlasy, nahoře je barva stejná jako dole,“ objasňoval Giovanni trpělivě. „A Marilyn byla echt blondýna...“

„Amerika je celá blondatá,“ pokračoval Sergio, „až z nás něco bude, budeme taky tak blondatý jako Marilyn.“ Chtěl se hlasitě rozesmát, jenomže se mu hrdlo stáhlo nenadálou tesknoutou. „Všimli jste si někdy, jak to jméno Pertuso Piccione k vesnici sedí? Piccione, ho-lub... A taky že je ves přilepená ke kopci jako pták, co se chytil na lep. Copak se dá odsud odletět?“

„Ale můj děda,“ namítl Giovanni, „je hrdý na to, že žije tady ve vsi.“

Ve větvích rohovníku si ani nevšimli, že se dole pod nimi začínají kupit stíny, z odpoledne už byl pomalu večer a oranžové světlo pohasínalo do svítivě rezavého poprašku, který na nich ulpíval.

Ticho. Pak z dálky uslyšeli blížící se štěkot psa.

„To je Minorto,“ řekl Sergio, „pes Rizzových. Měli bysme jít domů.“

„Já se nebojím!“ zvolal Giovanni. „Klidně tu můžeme zůstat přes noc, když budeme chtít.“ Přelétl pohledem po kamarádech, aby odhadl míru jejich loajality, a shledal jí dostatek, jako kdyby to, co právě navrhl, nebylo jen chvástání, ale jeden z mnoha způsobů, jak stvrdit jejich kamarádství, jejich svornost, jejich budoucnost. Nikdo neměl chuť strávit noc v polích pod rohovníkem, ale stačilo pomyšlení, že by tam zůstat mohli, a hned se cítili jako tři hrdinové připravení vyrazit na výpravu. „Co z nás asi bude, až vyrosteme?“ pokračoval Giovanni.

„Jak to myslíš?“ Sergio popleskal míč a zasunul si ho mezi stehna, aby mu nespádl. „Budou z nás chlapi, co jinýho. Slyšel jsem, že brzy poletí člověk na Měsíc. Tak takoví chlapi z nás budou! Chlapi, co lítaj na Měsíc!“ A jejich pohledy se shodně obrátily k čím dál jasnějšímu bílému kotouči, který zabíral kus modré oblohy. „My tři tvoříme tajný spolek a nikdy se nezradíme.“

Ani jeden z nich ještě nedorostl do puberty, ale už mlčky jeden druhého tajně okukovali, když v přírodě konali potřebu jako zvířata. A svěřovali si tajemství, která nikomu jinému neprozradili. Ještě si sice hráli na kovboje a jejich hrdinou byl – „plešatý, ale děsně statečný“ – Yul Brynner, když ale bloumali ulicemi Pertusa Piccione a všímali si dívenek pohupujících se v bocích, krev se jim nahrnula dolů, zakoušeli dosud neznámé pocity, rozpačitě zaznamenávali zcela nové chvění a šimrání, z něhož byli nesví. Raději se oddávali snění o filmových herečkách. Bylo snazší myslet

na ženy, které představovaly jen vzdálené obrazy, než na těla dívenek, s nimiž vyrůstali, na jejich vůni, zachovělé tváře, vlasy spletené do tlustých copů s mašlemi nebo u těch už otrkanějších svázané do moderních ohonů. Ne vždy se dokázali ovládnout a najednou byli bez dechu, vlhčí a povadlí.

„Vydáme se někam daleko,“ pokračoval Giovanni, „kam nás vítr zavane. Sbohem, Pertuso Piccione!“

„Jo, kam nás vítr zavane!“ zopakoval po něm Luigi, ale hned, jak měl ve zvyku, dodal: „S požehnáním otce Cangemiho.“

Otec Cangemi, farář, k němuž chodili na náboženství a který jim podal první svaté přijímání, je nabádal, ať nepodlehnu smilstvu. Jenže ti tři nepřestávali o smilstvu mluvit, jako by to byla osoba z masa a kostí, tedy především z masa. Stačilo slovo „smilstvo“ vyslovit, a zrudli a jen to v nich vřelo. Co kdyby ale na smilstvo opravdu natrefili, co pak? Možná že kdyby odešli někam daleko, bylo by všechno snazší, i v otázce smilstva. A vůbec, co o tom může otec Cangemi vědět? Je velebníček a velebníčkem zůstane. Přesto na něho dali, protože otec Cangemi je nejenom pouštěl na farní hřiště, kde se v odpoledním slunci o třetí odehrávaly pamětihodné zápasy, ale také jim vysvětloval, jak funguje společnost, varoval je před komunisty stejně jako před smilstvem, v obou případech však pouze doporučoval, nic jim nezakazoval. Ačkoli k otázce komunistů se hodlal ještě vrátit. „Když na vás přijdou nepěkné myšlenky a nechtějí se vás pustit, musíte je ze sebe setřást

tělesnou námahou. Běhejte po hlavní ulici nahoru dolů, jednou, dvakrát nebo i třikrát, a nepěkné myšlenky budou ty tam.“ Odmlčel se a tišeji dodal: „Většinou...”

Otci Cangemimu hodně záleží na tom, aby je varoval před nepěknými myšlenkami, co skočí na každého, kdo poleví nebo znejistí, myslel si Giovanni, který k němu měl zrovna tak mimořádně silný vztah, jako měl i k dědovi Calogerovi. Jeho matka žila se starší dcerou v Sciacce a on se k nim má příští rok také připojit. Raději na to nemyslel, tak moc ho trápila představa, že má opustit dědu, Pertuso Piccione, Sergia a Luigiho, i otce Cangemiho, a že si bude muset hledat nové kamarády.

Mezitím, jak si tak povídali a přemýšleli, se ve větších rohovníku už skoro setmělo a naši tři přátelé po sobě koukli s údivem i leknutím, spojení představou zářné, byť nejisté budoucnosti, připravení zdolat všechny hradby, jen aby byli blíž měsíci v úplňku, který si sladce dříme na obloze, silní ve své nevinnosti mládat, než dojde k proměně v mladé muže.

Slézali z jedné větve na druhou. Dole pod stromem čekal Minorto na svých nemotorných tlapkách, funěl a radostně vrtěl ocasem.

„Co tady děláš, Minorto? Jde se domů!“

A rozeběhli se nahoru přes terasy k olivovému háji Rizzových, pes pajdavě za nimi, a pak fofrem k vesnici, kde už byla rozsvícená okna a z nich se ozývaly nezřetelné hlasy lidí, praskání rádií nebo prvních televizorů. Nahoře se tyčilo temeno skály vévodící Pertusu

Piccione a celému údolí jako Kristus bez kříže nebo jako mnich se skloněnou hlavou.

Giovanni se obrátil k uličce, kterou zrovna proběhli, zastavil kamarády, upřeně na ně pohlédl, a než se každý vydá svou cestou, zopakoval jim: „Kam nás vítr zavane.“

Smutné probuzení

V neděli ráno se Giovanni probudil brzy. Zvenku k němu, po koncertě zvonů z baziliky Nanebevzetí, z kláštera svatého Peregrína, z kostelů svatých Duší v očistci a svatého Šebestiána, dolehlo ještě slabé vyzvánění kostela svaté Libery a první zvuky vesnice – auta supícího do kopce, rolety u trafiky, rychlého kroku někoho, kdo spěchá na autobusovou zastávku, puštěného rádia u souseda naproti. Samá znamení nadcházejícího dne.

Giovanni naslouchal. Naučil se rozpoznávat zdroj každého zvuku, všechny měly nějakou tvář, a čím se ozývaly blíž, tím mu byly důvěrněji známé. Zvony ne. Ty, co byly nejdál, neznal, přesto dokázal odhadnout, jak jsou daleko, jako kdyby se mu tím vyzváněním vybavovaly ulice, zatáčky, balustrády, zkrátka celé Pertuso Piccione – ta velká starobylá vesnice, kde se, jak mu děda hrdě připomínal, tvořily dějiny Sicílie, jejich nade vše milované vlasti. A Giovanni, který si bral dědova ponaučení k srdci, se tím pyšnil a snil s otevřenýma očima a rukama zkříženýma pod hlavou, jen dával pozor, aby pod ním nezavržala postel.

Velká vlhká skvrna v koutě stropu narušovala výzdobu kolem celé místnosti, tvořenou střídajícími se listy a hrozny vinné révy. V té skvrně se tísnily sny z dnešní noci, které tam uložil do bezpečí. Jako ve

filmu se před ním míhaly tváře, slova, krajiny. Odkud se všechny ty obrazy berou? ptal se sám sebe a nechal je, ať se tu dál míhají, dokud se samy nerozplynou.

Dům, v němž bydleli, byl patrová stavba z druhé poloviny devatenáctého století, která zůstala za náletů ušetřena, i všechen nábytek byl nedotčený, třebaže poněkud zchátralý. Na rozdíl od truhlářství, kam děda pořídil elektrické pily a různé moderní vymoženosti, se po válce v bytě už nic nového neobjevilo, až na moka konvičku a tranzistorové rádio, dárek od syna Tana. Jen nedávno přibyl televizor.

Děda Calò cosi kutil v přízemí, Giovanni ho slyšel vyjít na ulici, prohodit s někým pár slov a zase se vrátit. O něco později mu děda zaklepal na dveře, otevřel je a stanul na prahu, vysoký, hubený, i v létě ve flanelové košili přes široká ramena a manšestrových kalhotách s koženým opaskem. V hubeném obličejí, s temnými kruhy pod neuvěřitelně zelenýma očima a hustou sítí vrásek kolem úst, se vyjímaly mohutné lícní kosti.

Giovanni byl na dědu hrdý, už mu sice táhlo na šedesát, ale pořád byl pevně stavěný a samý sval.

Vedl truhlářskou dílnu jako jeho otec, ale někdy před dvaceti lety si otevřel obchod s nábytkem a dveřními a okenními rámy. V zadní místnosti skladu a na zastřešeném dvoře měl i stavební materiál, který prodával soukromým osobám nebo stavitelům. Jako bystrý pozorovatel si uvědomil, že se časy mění, ale i tak byl přesvědčený, že řemeslná zručnost, na níž své

podnikání zakládal, přežije i vedle průmyslové výroby. Párkrát navštívil Palermo a jiná města na ostrově, obhlížel novostavby, ale nenacházel u nich – v jednotlivostech – důkladnou práci, k jaké byl z domova veden. V Pertusu Piccione se jeho obchodům dosud dařilo, kdo sháněl kvalitní zboží, ten nelenil a zajel si k němu do krámu třeba až z Palerma a vůbec z celé západní Sicílie.

Se snachou Cettinou Lo Giudiceovou, Giovanniho matkou, měli prarodiče dohodu, že se postarají o výchovu vnuka, který velmi záhy přišel o otce, a tak se k nim chlapec ve čtyřech letech nastěhoval.

Nebylo nezvyklé vzít si domů příbuzné jakéhokoli věku, sirotky, tělesně postižené, ovdovělé, nebo i nezadané blízké přátele a starat se o ně, dokud se mladí nedokážou sami uživit a neodejdou z domova anebo staří neumřou.

Giovannimu se u prarodičů líbilo, užíval si jejich neutuchající pozornosti a vždycky mohl počítat s láskyplným slůvkem nebo pohlazením. Rád pobýval s babičkou Teresou, která byla švadlena, šila doma a byla považovaná za velice zručnou. Giovanni ji vídal neustále skloněnou nad singrovkou nebo sedět na pohovce plné odstřížků a špulek a šít v ruce, v jedné područce měla zapíchnuté špendlíky a jehly s navlečenými nitěmi různých barev. Už za časného rána kynula Giovannimu z pohovky rukou, ať jde do kuchyně, kde ho čekal hrnek mléka, pečivo a ušlehané vejce.

Děda Calò měl hluboký hlas, ale když mluvil s Giovannim, jako by ho ztišil a věty zněly zastřeně, měkce, jako ohlazené. Byl velký vypravěč a vnuka krmil historkami o vesnici – z poloviny šlo o pravdivé události a z poloviny o výplod jeho fantazie. Často ho bral po práci na terasu, kterou si pořídili těsně po válce. Dalo se z ní dohlédnout až k moři, a tak si, zvláště za průzračných dní, postavil Giovanniho před sebe a položil mu ruce na ramena. Chvíli tam stáli mlčky, nechali se laskat větrem, pokud vál, a pak se děda zvolna pustil do vyprávění. „Tuhle zemi musíš mít rád,“ říkal a důraznějším tónem dodával, „je to *tvoje* země. Patří ti, jako ty patříš jí! Patříš horám, těmhle polím, našim kopcům, lesům... kráse celého našeho ostrova. Patříš i moři. Možná že některý náš předek přišel z něj, kdo ví, a tak je pochopitelné, že máme v sobě spoustu prostoru a spoustu blankytu, až míváme chuť všechnu tu nádheru obejmout. Sem do Pertusa Piccione přicházeli Afričani, Sikanové, Řeci, Římani, Arabové, Norman, Španělé, Francouzi, a dokonce i Němci a Angličani... Pak přišel ten mizera Garibaldi a to byla naše zkáza! Všichni tu nacházeli bohatství, protože pravým bohatstvím naší země je voda a ta tady vždycky byla.“

Děda by byl rád, kdyby Giovanni zůstal v Pertusu Piccione. „Až budeš velký, bude to pořád *tvoje* země,“ opakoval mu s oblibou. „Patříš jí, jako jí patří olivovník. Viděl jsi někdy ty kořeny? Viděl jsi, jak se kroutí a pak se zase zavrtávají pěkně hluboko do země?“ A s pousmáním dodával: „Od toho je i název naší milované

vesnice, protože ve jménu Pertuso je obsažené to zavr-
tání. Naše kořeny sahají hluboko. Takoví jsme, taková
je celá tvá rodina, která tu žila odjakživa.“

Tu rodinu si děda trochu vymýšlel, ve skutečnosti
jim zbylo jen málo přímých příbuzných. Ale na tom
nesešlo, Giovanni rád uvěřil i téhle báchorce. Děda
ovšem do své tak velebené představy rodiny nepojí-
mal občasné vycházky s babičkou za dvěma tetami,
starými pannami, které měly cukrárnu na hlavní uli-
ci a prosluly nejen vlídným chováním, ale především
lahodnou chutí ricottových *iris* a briošek s oříškovou
zmrzlinou. Babička pro ně šila, a když za nimi občas
zašli, dostal Giovanni pokaždé pár cukrářských piško-
tů čerstvě vytažených z trouby, aby si je snědl v zadní
místnosti za krámem, kde to vždycky pronikavě vonělo
vanilkou a skořicí.

Babička tetám šila šaty, a když si je na první zkouš-
ce oblékly, rozhostilo se v místnosti téměř klášterní ti-
cho, z něhož se jen sem tam ozývala exotická slova jako
„plisování“, „kimono“, „ryps“ a spokojený smích. On
seděl na podlaze a z tet viděl jen bosá chodidla a lýt-
ka po kolena. Nesnažil se zahlédnout víc, protože se
to nesmí, ale hlavně proto, že zkoušky byly zahaleny
aurou tajemství, kterou bylo hezké zachovat.

Cukrářky byly dvě a dvojce byly i šaty, které se jim
chystaly, protože tety měly ve zvyku dávat si šít něco
nového zároveň, i když každá z jiné látky a podle jiného
stříhu. Babička pro ně pracovala ráda. Látky si vybíraly
z každoročně obměňovaného vzorníku, objednávaly je

z Palerma, někdy i z pevniny, a babička, než do látky rozložené na stole stříhla, po ní přejela dlaní, aby posoudila její pevnost, a pokud nebyla jednobarevná, aby se zamyslela nad vzorem a nad tím, jak ho zužitkovat. Tety moc krásy nepobraly, ale byly dobře stavěné a babičce se jejich míry zřejmě zamlouvaly, protože na odchodu pokaždé říkala: „Padnou dobře, padnou dobře.“ Vždycky dvakrát, jakoby pro každý ze dvou rozešitých modelů zvlášť, nebo možná jen aby tím podtrhla kladný dojem ze zkoušky.

Tety pak vyšly z cukrárny, aby je vyprovodily, zůstaly stát na chodníku a hleděly za babičkou s vnukem, dokud jim nezmizeli za prvním rohem. Stály tam nehnutě v bílých pláštích a s vděčným úsměvem na buclatých tvářích.

Giovanni by se rád dozvěděl něco víc ohledně toho „padnutí“, aby tomu výrazu lépe porozuměl, ale nechal to být, protože babička Teresa se znovu uzavřela do svého mlčení, chvátala uličkami Pertusa Piccione a jen dohlížela na to, aby šel vedle ní.

„Už se nám to chýlí ke konci,“ řekl děda posmutněle, leč pevně, „v říjnu se vrátíš k matce do Sciaccy, náš čas skončil.“

Giovanni si toho byl vědom, ale když to bylo řečeno takhle oficiálně, ztratil řeč. Trochu ho ale utěšovalo to dědovo „náš“, „náš čas“. Jako kdyby spolu nastrádali cosi cenného, jako by oni dva, děda a vnuk, podnikli dobrodružnou cestu coby rovný s rovným, jako by mu

děda udělil privilegium společné poutě, a přitom ta pouť nutně nesouvisela s autoritou, kterou ztělesňuje.

Giovanni ztratil otce jako malý a pak bylo na dědovi a jeho silné osobnosti, aby mu nahradil vše, co otcovská figura představuje. O otci se v rodině odjakživa mluvilo jen málo, ani máma, u níž pokaždé trávil část prázdnin, toho o něm moc neřekla. Často však pohledem plným lásky a bolesti spočinula na fotografii otce ve vojenském, kterou měla vystavenou na nočním stolku vedle postele, o níž se za takovýchto příležitostí se synem dělila. Otcova nepřítomnost byla brána jako „tragédie“. Kdykoli na to přišla řeč, každý se hned ztvářil zkormouceně a sklopil zrak, ale nikdo nic neřekl. Nicméně Pertusané se postarali, aby se Giovanni dozvěděl, že si otec „sáhl na život“ a že to udělal „o své vůli“. Jenomže jemu se slova „sáhnout si na život“ a „o své vůli“ rozpíjela v mysli do rozostřeného obrazu.

Kdykoli se v biografu kvůli nějaké závadě na příliš opotřeбенém filmu začaly záběry na plátně chvět a překrývat, pomyslel Giovanni na otcův osud. Byl by rád, kdyby s ním děda o tom mluvil, hlavně kdyby mu vysvětlil, jak si lze „sáhnout na život“. Zřejmě to znamená zemřít a „o své vůli“ se dá chápat jako úmyslně, přesto bylo zcela nepochopitelné, že si člověk může na život „sáhnout“. I matka se z toho pokaždé vykroutila, změnila téma. Jen ukázala na fotografii na nočním stolku. „Tvůj otec byl krásný muž,“ řekla a hadříkem otřela snímek v rámečku. „Nedokázal se s tím poprat,“ dodala a před Giovannim se opět otevřela studnice

možných výkladů. Proč by se měl otec prát? A s kým? Nebo se popral a prohrál?

Za sedm let strávených v Pertusu Piccione se toho spoustu naučil a spoustu toho vyslechl, ale nepřišel na kloub tajemství, které obestíralo otcovo „sáhnutí si na život“. Občas si raději místo smrti představoval, že otec odešel do Ameriky. Vždyť tolik lidí – jak slyšel – si odjelo hledat práci za oceán. Co když to udělal i ten „krásný muž“, jeho otec? Někdy míval v biografu dojem, že ho má před sebou, dokonce vypadal jako Gregory Peck, kterého viděl ve filmech *Jako zabít ptáčka* nebo v *Jak byl dobyt Západ*.

Teď s hrnkem vřelého mléka, jež opatrně nesl ke rtům, si Giovanni říkal, kolik dnů mu vlastně zbývá, kolikrát ještě uvidí Sergia a Luigiho a jak mu asi bude líto, až se bude muset rozloučit s otcem Cangemim, svým duchovním rádcem. Ano, je to tak. Děda Giovannimu otevřel brány legendy a otec Cangemi, farář, co si nebere servítky, mu otevřel brány skutečnosti. Ano, sice jemu i jeho kamarádům podal první svaté přijímání, ale občas jim odpoledne na faře kostela Nanebevzetí také vysvětloval, co je čeká venku, kde je „člověk člověku vlkem“, jak neustále opakoval. Ježíš dobře věděl, že jeho svět je svět plný znalců Písma a farizejů, mudrlantů a pokrytců. A oni, i když jim zatím teče mléko po bradě, si také budou jednou muset ve světě umět poradit, a buď budou kousat, nebo budou pokousáni.

„Jak to, otče, že máte v sobě tak málo milosrdenství?“ zeptal se ho jednou Sergio Busi, který si z autority nic nedělal, a kněz na chvíli oněměl.

„No vida, tak Sergino dělá ramena a je vyzývavý...“ řekl pak otec Cangemi. „Jsem sluha Boží, nejsem sluha lidí, a když vidím zlo, bojuju proti němu zbraněmi, které mám, a nejsou to jen modlitby. Před dvaceti lety za náletů na Palermo jsem toho viděl dost na to, abych pochopil, že když se boří domy a lidi umírají v prachu, musíš umět s milosrdenstvím hospodařit. Je třeba se naučit odpouštět, to ano, ale potom co jsme odpustili, musíme pokud možno zabránit, aby bylo zlo vystřídáno dalším zlem.“

Giovanni si nebyl jistý, že to chápe.

Otec Cangemi procházel ulicemi Pertusa Piccione v napůl rozepnuté černé klerice a působil trochu potřestěně. Chodil poskytovat útěchu nemocným a trpícím a nelenil přiložit své silné paže k dílu, aby pomohl rolníkům, kteří mají půdy málo, zato práce moc.

S komunisty vedl zapálené diskuse a jim se líbilo si s ním povídat. A nejen to. Měli ho rádi, protože věděli o jeho slabostech a o tom, že nejedna ženská by mohla vyprávět o nocích ve stohu na poli.

Děda hleděl na kněze podezíravě, ale byl si jistý, že ho může zahrnout do svého zvláštního světa spravedlivých. A otec Cangemi si stejně tak vážil Calogera Canettiho, zručného řemeslníka, tesaře, jako byl Josef.

„Calogero,“ řekl mu jednou, „potřeboval bych do

kostela velký kříž, jen holý kříž, který na Krista teprve čeká nebo z něhož ho právě sejmuli... Kříž bolesti.“

Pro Giovanniho patřil otec Cangemi do světa dospělých. Nedávno mu bylo čtyřicet, pod kněžskou čepičkou – pokud ji nosil – měl husté černé vlasy a obezřetný, někdy nevraživý pohled. Dovedl ale také své plné rty roztáhnout do širokého milého úsměvu, který mu zajiskřil i v očích. Často postával se založenýma rukama, jako kdyby na něco čekal, a skutečně to tak bylo, čekal. Čekal, až u lidí rozpozná hlad po spravedlnosti, který jeho sžíral.

„Toho,“ nechal se někdo slyšet a jen tím přiřivil vesnické klepy, „toho beztak čeká suspense *a divinis*.“ Tak se to po vsi říkalo, a přitom většinou nikdo netušil, co *a divinis* znamená, lidem stačilo, že to bude za trest. Otec Cangemi byl jediný veřejný činitel, který se ženám uměl vloudit do myšlenek a představ. Když vystoupil na kazatelnu a chytil se zábradlí, rozhostilo se v lavicích ticho, a budiž po zásluze řečeno, nebylo to způsobeno jen zbožným nasloucháním.

Děti docházející na faru otec Cangemi nabádal, ať koukají, aby z nich vyrostli poctiví lidé, kteří jednají správně, ať nezabřednou do nekalostí, ať nepodvádějí, nešvindlují, nekradou. To byly pro Giovanniho první lekce z přísných pravidel humánnosti a ty se jako vody bystřiny vlévaly do proudu hrdinských skutků, o kterých mu vyprávěl děda Calogero.

A teď aby tohle všechno opustil. Trvalo to tak krátce. Pozoroval babičku, jak vede jehlu šicího stroje po linkách vyznačených bílou křídou na látce.

„Copak bys chtěl k obědu, Giovannino?“ zeptala se, aniž se vytrhla ze soustředěné práce, a Giovanni se sevřeným hrdlem vyšel ven.

Jedna jediná věc

Bylo brzy po poledni.

Vůz dojel bez problémů do Pertusa Piccione. Vystoupil z něj muž s vysokými kouty, asi tak padesátník, poněkud při těle a s protáhlýma zvědavýma očima, a teprve po pozorném zkoumání poznal Calogerův dům a dílnu. Byl jen v košili, ale než vystoupil, sebral ze zadního sedadla plátěné sako a oblékl si ho, uhladil rukávy a zazvonil. Otevřela mu Teresa a nejprve couvla, jako by se polekala, pak ho pozvala dál a řekla, že hned zavolá vnuka.

Pokud neseděla za svou singrovkou, cítila se drobná, křehká Teresa nejistě. V ruce držela bledě modrou látku a přejížděla po ní rukou. Její city k Giovannimu byly hluboké, ale nechávala na manželovi, ať je dává najevo on svými nadšenými výlevy. „Je nám to líto,“ řekla neznámému, ale zajisté spolehlivému muži, „je nám to moc líto, starali jsme se o něj odmalička.“

Až dosud vozila Giovanniho čtyřikrát ročně do Sciaccy matka. Už byl na to pravidelné přemísťování zvyklý, té cestě říkal „macca“ a to slovo zahrnovalo matku i Sciaccu. „Macca“ představovala jízdu plnou rozechvění dolů k moři, ke slavnostním kulisám města, k lepkavému vzduchu *scirocca*, ke škodolibě pobavným pohledům lidí v bludišti ulic a uliček šplhajících